

Nr 293.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om provisorisk förstärkning av blindhetsersättningar, m. m.; given Stockholms slott den 20 april 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att
dels antaga härvid fogat förslag till förordning om provisorisk förstärkning av blindhetsersättningar,
dels ock bifalla det förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

F ö r s l a g

till

Förordning**om provisorisk förstärkning av blindhetsersättningar.**

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Den som åtnjuter blindhetsersättning skall av statsmedel erhålla provisorisk förstärkning av densamma med 108 kronor för varje budgetår.

Provisorisk förstärkning utbetalas å den tid och i den ordning Konungen bestämmer. Om förstärkning, som skall utbetalas kvartalsvis, förfaller till betalning tidigare än under kalenderkvartalets sista månad, utgår förstärkningen med oförändrat belopp, även om blindhetsersättningen upphör att utgå efter den månad, under vilken förfallotiden inträffar. Förstärkning utgår icke, där blindhetsersättning upphört att utgå, när förstärkningen eljest skulle hava förfallit till betalning.

2 §.

Bestämmelserna i förordningen om blindhetsersättning skola, där ej annat följer av 1 §, i tillämpliga delar äga motsvarande giltighet beträffande provisorisk förstärkning; dock äger Konungen uppdraga åt pensionsstyrelsen att meddela de närmare föreskrifter som, utöver vad denna förordning innehåller, finnas erforderliga för förordningens tillämpning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1945.

---

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 april
1945.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, fråga om *provisorisk förstärkning av blindhetsersättningarna* samt anför:

Inledning.

I skrivelse den 3 mars 1945, nr 44, har riksdagen hemställt, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och om möjligt till innevarande års riksdag framlägga förslag till provisorisk förbättring av blindhetsersättningar.

Sedan Kungl. Maj:t uppdragit åt pensionsstyrelsen att utarbета det förslag varom riksdagen hemställt, har pensionsstyrelsen med skrivelse den 9 april 1945 framlagt förslag till bestämmelser om provisorisk förstärkning av blindhetsersättningar.

Över pensionsstyrelsens förslag ha efter remiss utlåtanden avgivits av socialstyrelsen och socialvårdskommittén; och anhåller jag nu att få upptaga ärendet till behandling.

Gällande bestämmelser m. m.

Enligt *förordningen den 20 april 1934 (nr 105) om blindhetsersättning* utgår, med vissa undantag, blindhetsersättning med ett fast belopp av 500 kronor om året till envar svensk medborgare över 16 år, som saknar synförmåga eller vars synförmåga, sedan ljusbrytningsfel rättats, är så nedsatt att han saknar ledsyn (1 och 2 §§). Rätten till blindhetsersättning är oberoende av behovsprövning i egentlig mening. Den, vars egen eller vars försörjningspliktiga anhörigas ekonomiska ställning är sådan, att blindhets-

ersättning rimligen icke bör utgå till honom, är emellertid undantagen från rätt till blindhetsersättning (2 §). Pensionsstyrelsen beslutar rörande tillerkännandet av ersättningen (6 §). Kostnaden för blindhetsersättning bestrides helt av staten (11 §).

Från och med år 1941 har dyrtidstillägg utbetalats till den som åtnjuter blindhetsersättning. Dyrtidstillägget utgår för närvarande enligt *förordningen den 19 maj 1944 (nr 234) om dyrtidstillägg under budgetåret 1944/1945 å blindhetsersättningar* samt utgör 208 kronor för år räknat, motsvarande i avrundat belopp fem extra månadsutbetalningar. I propositionen nr 151 till innevarande års riksdag har föreslagits, att dyrtidstillägg av enahanda storlek måtte utgå även under nästkommande budgetår.

Vidare må här erinras om *lagen den 28 juni 1935 om folkpensionering (nr 434)* och *förordningen samma dag (nr 435) om invalidunderstöd*. Folkpension består dels av grundpension, dels av tilläggspension (6 §). Den förra motsvarar avgiftspension enligt äldre rätt och utgår till var och en som erlagt någon pensionsavgift enligt nya lagens bestämmelser. Grundpensionen utgöres av dels ett fast belopp, enligt huvudregeln 70 kronor, dels ock ett efter vars och ens erlagda pensionsavgifter växlande belopp, utgörande en tiondel av avgifterna. Rätten till tilläggspension är förenad med viss prövning av behovet i varje särskilt fall. Tilläggspensionen, som utgår efter samma grunder för alla utan hänsyn till kön, civilstånd eller andra dylika omständigheter, är graderad efter dyrtid (6 § 2 mom.). Riket är för detta ändamål indelat i tre ortsgrupper. Tilläggspensionens maximibelopp är 250 kronor i ortsgrupp 1, som omfattar orter med de lägsta levnadskostnaderna, 350 kronor i ortsgrupp 2 och 450 kronor i ortsgrupp 3. Enligt i folkpensioneringslagen meddelade övergångsbestämmelser (40 §) utgår tilläggspension även till personer, som erhållit pension enligt lagen om allmän pensionsförsäkring, men med hänsyn till att dessa icke komma i åtnjutande av grundpension, som i regel skulle utgå med avsevärt högre belopp än det, vartill avgiftspension uppgår, har tilläggspensionens maximibelopp för dem satts 50 kronor högre än för andra eller till 300 kronor i ortsgrupp 1, 400 kronor i ortsgrupp 2 och 500 kronor i ortsgrupp 3. Den tilläggspension, som i det särskilda fallet skall utgå, beräknas genom att från maximibeloppet draga $\frac{5}{10}$ av den pensionsberättigades årsinkomst i vad denna må överstiga 200 kronor (6 § 2 mom.). Årsinkomst, som i lagen om folkpensionering avses, utgör den inkomst som den pensionsberättigade skäligen kan antagas komma att tills vidare årligen åtnjuta (7 §). Vissa inkomstslag skola emellertid icke alls medräknas och vissa slags inkomster äro på det sättet privilegierade, att de intill visst sammanlagt belopp, olika för de skilda ortsgrupperna, icke medräknas. Blindhetsersättning är varken undantagen eller privilegierad. Med stöd av ett i propositionen nr 304 till 1941 års riksdag med förslag till bland annat lag om dyrtidstillägg å folk-

pensioner m. m. förekommande uttalande, att kristillägg å statliga pensioner samt med sådana tillägg jämförliga inkomstillskott tills vidare vid tillämpning av 7 § lagen om folkpensionering icke böra anses utgöra inkomst, har pensionsstyrelsen däremot icke ansett sig böra räkna å blindhetsersättning utgående dyrtidstillägg såsom inkomst enligt nämnda lagrum. I fråga om äkta makar skall årsinkomsten för var och en av dem i regel beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda årsinkomst. — Enligt förordningen om invalidunderstöd kan under däri angivna omständigheter understöd utgå till personer, vilka icke erlagt pensionsavgift och därför icke äga rätt till folkpension.

Enligt *lagen den 1 december 1944 (nr 751) om provisoriska förstärkningar av tilläggs pensioner och invalidunderstöd* skola till den, vilken åtnjuter folkpension, vari ingår tilläggs pension, eller invalidunderstöd såsom provisoriska förstärkningar av tilläggs pensionen eller understödet för varje budgetår utgå a) ett belopp, utgörande för ogift person ävensom för den vars make fyllt 60 år och ej för egen del åtnjuter tilläggs pension eller invalidunderstöd 100 kronor samt för annan pensions- eller understödstagare 50 kronor; b) ett belopp motsvarande folkpensionens eller invalidunderstödet belopp för en månad.

Enligt *lagen den 19 maj 1944 (nr 232) om dyrtidstillägg under budgetåret 1944/45 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag* utgår å folkpension, vari ingår tilläggs pension, och invalidunderstöd dels tre procentuella tillägg, motsvarande vardera en månadsutbetalning, dels ock två fixa tillägg, vardera om minst 35 kronor. I den förutnämnda propositionen nr 151 till innevarande års riksdag föreslås att dyrtidstillägg av enahanda storlek skola utgå även under nästkommande budgetår.

I samma proposition framlägges vidare förslag till *lag om provisoriska utjämnings pensioner och utjämningsunderstöd*. Dessa pensioner och understöd äro avsedda att utjämna den diskontinuitet som uppkommer i totalinkomstens storlek mellan å ena sidan dem som åtnjuta tilläggs pension eller invalidunderstöd och å andra sidan dem som ha en inkomst av sådan storlek att den nått och jämnt utestänger dem från rätt till sådan pension eller sådant understöd.

Slutligen må i detta sammanhang nämnas att kommun under vissa förutsättningar må lämna understöd utan fattigvårds karaktär till utfyllande av bland annat folkpension, invalidunderstöd och blindhetsersättning. Bestämmelserna härom återfinnas i *lagen den 18 juni 1937 (nr 384) om kommunala pensionstillskott m. m.*

Kostnaderna för blindhetsersättningarna uppgingo under budgetåret 1943/44 till 1 620 011 kronor. Till bestridande av utgifterna för blindhetsersättningarna har riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts därom i årets statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkt 56) gjorda hemställan, liksom tidigare, till ersättning åt blinda m. m. för budgetåret 1945/46 anvisat ett

förslagsanslag av 1 600 000 kronor. Beträffande dyrtidstillägg å ersättning åt blinda för budgetåret 1945/46 har i statsverkspropositionen (femte huvudtiteln, punkt 57) upptagits ett förslagsanslag av samma storlek som näst föregående år eller 670 000 kronor; på denna punkt har riksdagen ännu icke utlåtit sig.

Tidigare behandling av frågan.

Vad blindhetsersättningens belopp beträffar föreslogo såväl *blindvårdssakkunniga* i sitt den 10 april 1922 avgivna betänkande som ock *rektorn* vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas *Gustaf Emanuel Ek*, vilken den 30 november 1931 på uppdrag avgav utredning och förslag rörande blindvårdens ordnande, att blindhetsersättningen skulle utgöra, för år räknat, det belopp, som motsvarade existensminimum för blind person, minskat med hälften av understödstagarens egen inkomst. Existensminimum beräknades till olika belopp, beroende på dyrorten. Kommunerna voro indelade i tre dyrortsgrupper. Medelunderstödet för varje blind beräknades komma att uppgå till 500 kronor.

I ett år 1933 å socialdepartementets lagbyrå *upprättat förslag* sattes ersättningsbeloppet för varje blind till det medelvärde, som blindhetsersättningen enligt de tidigare förslagen beräknats skola utgöra, eller till 500 kronor. På så sätt förorsakades ej några ökade kostnader för statsverket genom behovsprincipens övergivande.

I det förslag till förordning om blindhetsersättning m. m., som genom proposition nr 79 förelades 1934 års riksdag, hade ersättningsbeloppet satts till 500 kronor. I egenskap av föredragande departementschef anförde jag därvid bland annat, att denna ersättning icke torde bereda den blinde möjlighet att i alla delar av landet uppnå samma inkomst som flertalet seende arbetare. Då det emellertid vore ett önskemål, att de arbetande blinda om möjligt uppnådde samma sammanlagda inkomster som det stora flertalet seende arbetare, vore det att hoppas, att i samhällen med högre levnadskostnader vederbörande kommuner genom kommunala tillägg till blindhetsersättningen fyllde ut densamma.

I en i anledning av propositionen av herr Karlsson i Grängesberg m. fl. väckt motion, II: 533, föreslogs, bland annat, att ersättningen skulle bestämmas till 700 kronor för år räknat. Detta ersättningsbelopp var enligt motionärernas mening absolut behöfligt som bidrag till täckande av de mest oundgängliga behoven för dem som på grund av sin nedsatta synförmåga saknade möjlighet att erhålla arbete i öppna arbetsmarknaden.

Andra lagutskottet, som behandlade propositionen och i samband därmed väckta motioner, anförde i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 14, att utskottet med hänsyn till det dåvarande statsfinansiella läget icke kunde föreslå riksdagen att bestämma blindhetsersättningens belopp högre än som skett i propositionen eller till 500 kronor om året.

Vid 1936 års riksdag förelåg till behandling frågan om medgivande av privilegierad ställning för blindhetsersättning i folkpensionshänseende genom en då av herr Brännström i Burträsk väckt motion. II: 61, vari hemställdes, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av 7 § i lagen om folkpensionering att inkomst av blindhetsersättning komme att upptagas bland de förmåner, som enligt nämnda lag intill visst belopp ej inräknades i den inkomst, som skulle läggas till grund för beräkning av tilläggspension.

Motionen behandlades av sammansatt stats- och andra lagutskott, som i sitt utlåtande, nr 6, hemställde att motionen icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd. Riksdagen biföll denna hemställan.

År 1937, då ortsgradering av tilläggspensioner och invalidunderstöd beslöts, väcktes inom riksdagen två motioner avseende de bestämmelser i lagen om folkpensionering, som reglera den till grund för tilläggspensionens bestämmande liggande inkomstberäkningen. I motionen nr 127 i första kammaren hemställdes sålunda, att riksdagen ville besluta sådan lagändring, att inkomst härflytande från blindhetsersättning undantoges vid beräkning av tilläggspension. I motionen nr 169 i andra kammaren yrkades, att riksdagen måtte besluta sådan lagändring, att blinda finge full folkpension oavsett av dem erhållen blindhetsersättning.

Dessa motioner behandlades av andra lagutskottet, som i sitt utlåtande nr 27 anförde:

Det i de nu till behandling föreliggande motionerna framförda önskemålet är enligt utskottets mening i hög grad behjärtansvärt. Visserligen har samma önskemål så sent som föregående år prövats av riksdagen och då avböjts, men utskottet har det oaktat kommit till den uppfattningen, att frågan är förtjänt av allvarligt övervägande. I viss mån torde densamma för övrigt komma i ett något annat läge, därest riksdagen, på sätt utskottet i det föregående förordat, godkänner Kungl. Maj:ts förslag om ortsgradering av folkpensionerna. Den tanken har sålunda exempelvis nämnts inom utskottet, att även blindhetsersättningen då borde graderas efter levnadskostnaderna. Även möjligheten att bereda de blinda en något ökad ersättning — så som för övriga invalider nyligen skett och vid bifall till det föreliggande lagförslaget ytterligare skulle bliva fallet — har, såsom framgår av den av utskottet särskilt för sig behandlade motionen II: 100, blivit framförd. Utskottet har emellertid för sin del icke ansett sig nu böra gå närmare in på de olika spörsmål, som här kunna uppställas, utan föreslår en skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om en allsidig och förutsättningslös utredning, huruvida till blindhetsersättning berättigade personer genom ändringar i lagen om folkpensionering eller på annat sätt kunna beredas en förbättrad ekonomisk ställning.

Under hänvisning till vad utskottet anförut anhöll riksdagen i skrivelse den 16 april 1937, nr 147, om en sådan utredning, som av utskottet föreslagits, samt om framläggande för riksdagen av de förslag, till vilka utredningen kunde föranleda.

I ovannämnda vid 1937 års riksdag inom andra kammaren väckta motion,

nr 100, hemställdes, att riksdagen måtte besluta höja blindhetsersättningen från 500 kronor till 750 kronor årligen.

Jämväl denna motion behandlades av andra lagutskottet, som i utlåtande, nr 28, i anledning av densamma anförde följande. Utskottet hade i sitt förut samma dag avgivna utlåtande nr 27 föreslagit riksdagen att hos Kungl. Maj:t anhålla om en allsidig och förutsättningslös utredning, huruvida till blindhetsersättning berättigade personer genom ändring i folkpensioneringslagen eller på annat sätt kunde beredas en förbättrad ekonomisk ställning. I sin motivering till denna hemställan hade utskottet bland annat erinrat om förevarande motion. Utskottet ansåge till följd härav skäl icke föreligga för riksdagen att i anledning av den nu behandlade motionen vare sig vidtaga den i motionen ifrågasatta ändringen i förordningen om blindhetsersättning eller hos Kungl. Maj:t göra någon särskild framställning i ämnet. Utskottet hemställde därför, att motionen icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd. Denna hemställan bifölls.

I anledning av riksdagens skrivelse den 16 april 1937, nr 147, uppdrog Kungl. Maj:t åt pensionsstyrelsen att verkställa den av riksdagen begärda utredningen. *Pensionsstyrelsen* framlade den 23 december 1938 betänkande med förslag till vissa ändringar i förordningen om blindhetsersättning. Pensionsstyrelsen diskuterade närmare fem olika alternativ samt förordade för sin del, att ändringar skulle vidtagas i förordningen om blindhetsersättning av den innebörd, att ersättningen skulle såväl höjas som ortsgraderas på sådant sätt, att dess belopp i de olika ortsgrupperna skulle utgöra 600, 750 och 900 kronor.

Över pensionsstyrelsens förslag avgåvos yttranden av socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, medicinalstyrelsen, statskontoret, socialvårdskommittén, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Södermanlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Örebro, Kopparbergs och Norrbottens län, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund och de blindas förening u. p. a. Vid några av de avgivna yttrandena funnos fogade yttranden av underlydande myndigheter. Förslaget tillstyrktes eller lämnades utan erinran i det övervägande flertalet yttranden. Uttalanden av annan innebörd gjordes endast av socialvårdskommitténs majoritet, Kopparbergs läns fattigvårds- och barnavårdsförbund, statens fattigvårds- och barnavårdskonsulent i nionde distriktet samt en minoritet inom riksförsäkringsanstalten. Av innehållet i yttrandena återgives här följande uttalande av socialvårdskommittén:

Kommittén, som erhållit i uppdrag att företaga en översyn över socialvårdens olika grenar, läser icke kunna underlåta att även upptaga förordningen om blindhetsersättning till granskning. Det kan heller icke bortses från att skäl förefinnas för att jämväl andra personer med stadigvarande lyte böra komma i åtnjutande av samhällelig hjälp i särskilt för dem avpassade former. I en rationellt utformad socialvård böra dessa förhållanden beaktas och socialvården i allmänhet mera differentieras än vad som nu är förhållan-

det. Vid en avvägning av understödsbeloppen för personer, som hava svåra lyten, bör uppenbarligen tillses, att i möjligaste mån enhetliga grunder tillämpas. Kommittén är av dessa skäl tveksam om lämpligheten av att nu genomföra en förändring av blindhetsersättningen, som innebär en förhöjning av ersättningsbeloppen, och i samband därmed genomförande av en dyrortsgruppering. Kommittén är visserligen ense med pensionsstyrelsen därom, att vid utmätande av blindhetsersättningens belopp viss hänsyn bör tagas till skilda orters levnadskostnader, men det vill synas kommittén, att med ett genomförande av denna förbättring bör anstå till dess förordningen blivit föremål för en närmare granskning.

Två reservanter inom socialvårdskommittén ansågo, att de blindas ställning borde förbättras genom en sådan höjning och dyrortsgradering av blindhetsersättningen som pensionsstyrelsen föreslagit.

Med skrivelse den 28 november 1940 framlade *pensionsstyrelsen* en inom styrelsen verkställd utredning rörande de vägar, som kunde vara framkomliga för att med hänsyn till levnadskostnadstegringen förbättra folkpensionerna. Därvid föreslogs dyrtidsförhöjning med två extra månadsutbetalningar årligen. I fråga om behovet av höjda blindhetsersättningar anförde pensionsstyrelsen följande:

För det övervägande antal till blindhetsersättning berättigade personer, vilka sakna egen inkomst eller åtnjuta endast obetydlig sådan, finnes även möjlighet att erhålla tilläggspension eller invalidunderstöd och således även dyrtidstillägg härå enligt föreslagna grunder, i den mån blindhetsersättningen jämte eventuell annan inkomst icke lägger hinder i vägen. Beträffande blindhetsersättning torde sålunda icke samma skäl för ett generellt dyrtidstillägg föreligga som i fråga om folkpension och invalidunderstöd. Å andra sidan är det emellertid, med hänsyn till arten av de blindas lyte, uppenbart, att de nödvändiga levnadskostnaderna för dem i regel uppgå till väsentligt högre belopp än levnadskostnaderna för de flesta på grund av sjukdom eller ålder arbetsoförmögna personer. Det synes därför skäligt att även beträffande blindhetsersättningen företaga en dyrtidsförhöjning med ett eller två månadsbelopp.

I den proposition, nr 41, varigenom förslag till förordning om dyrtidstillägg å blindhetsersättning framlades för 1941 års riksdag anförde t. f. chefen för socialdepartementet, statsrådet Bergquist, bland annat följande:

En höjning av den ersättning, som för närvarande utgår till de blindas, synes vara av omständigheterna påkallad. För genomförande av en sådan höjning äro enligt de utredningar, som verkställts av pensionsstyrelsen, olika vägar möjliga. Valet synes mig böra stå mellan förslaget om dyrortsgradering och samtidig höjning av blindhetsersättningen till 600, 750 och 900 kronor i de olika ortsgrupperna, å ena sidan, samt förslaget om dyrtidstillägg, å den andra. I nuvarande läge delar jag den uppfattning, åt vilken majoriteten inom socialvårdskommittén givit uttryck, att man under pågående omfattande utredningsarbete inom socialvården icke bör vidtaga åtgärder, vilka kunna föregripa kommitténs blivande förslag. Med hänsyn härtill synas för närvarande endast sådana anstalter böra vidtagas, att de blindas erhålla ett skä-

ligt tillägg till blindhetsersättningen såsom kompensation för den av nu rådande krisförhållanden föranledda levnadskostnadsstegringen.

På hemställan av departementschefen föreslog Kungl. Maj:t ett dyrtidstillägg, motsvarande två månadsutbetalningar av blindhetsersättningen.

I anledning av propositionen väcktes inom andra kammaren en motion, nr 244, av herr Senander m. fl. I motionen hemställdes, att riksdagen måtte besluta godkänna det av pensionsstyrelsen i skrivelsen den 23 december 1938 framlagda förslaget om ändringar i förordningen om blindhetsersättning och att dyrtidstillägg i enlighet med vad som föreslagits i propositionen måtte utgå på de i pensionsstyrelsens förslag angivna beloppen samt alternativt att de i propositionen föreslagna dyrtidstilläggen måtte höjas så, att tre extra månadsersättningar utbetalades såsom tillägg till blindhetsersättningarna.

Sammansatt stats- och andra lagutskott, som behandlade propositionen och motionen, anförde i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 2, att utskottet ansåge en höjning av den ersättning som utginge till de blinda vara av behovet påkallad. Utskottet anslöte sig till det i propositionen framlagda förslaget, att denna höjning skulle erhålla karaktären av en kompensation för den ökning av levnadskostnaderna, som inträtt till följd av det rådande krisläget. Utskottet kunde alltså icke biträda det i motionen 11: 244 framställda yrkandet, att en dyrortsgradering av blindhetsersättningen för det dåvarande borde genomföras.

Såsom tidigare nämnts ha dyrtidstilläggen å blindhetsersättningarna sedermera höjts.

I en under *innevarande års riksdag* inom andra kammaren väckt motion, nr 301, hemställde fru Rönn-Christiansson med flera om riksdagens godkännande av, bland annat, sådan ändring i förordningen om blindhetsersättning, att blindhetsersättningens årliga belopp höjes från nuvarande 500 kronor till 650 kronor.

Motionen behandlades av andra lagutskottet, som i utlåtande nr 11, såvitt angår förevarande fråga, anförde bl. a. följande.

Önskemålet att blinda personer skola erhålla en förbättrad ekonomisk ställning är enligt utskottets mening i hög grad behjärtansvärt. Härvid måste beaktas — förutom svårigheten för den blinde att genom eget arbete förvärva medel till sitt uppehälle — den rent humanitära synpunkten att den tunga börda som den blindes lyte redan i och för sig utgör icke ökas genom svårigheter av ekonomisk art.

Vad angår den i motionen berörda frågan om höjning av blindhetsersättningens belopp bör framhållas, att från och med år 1941 dyrtidstillägg utgått å dylik ersättning, vilket tillägg för innevarande budgetår uppgår till 208 kronor. Vidare är att märka, att flertalet personer som åtnjuta blindhetsersättning torde få anses vara till arbete varaktigt oförmögna i folkpensioneringslagens mening och följaktligen äga rätt till folkpension. Blindhetsersättningen anses emellertid såsom inkomst vid tillämpningen av 6 § 2 mom. folkpensioneringslagen och inverkar följaktligen å tilläggs pensionens belopp. En

ogift blind person som saknar annan inkomst får på grund av sistnämnda bestämmelse vidkännas avdrag å sin tilläggspension med 150 kronor.

Ehuru till blindhetsersättning berättigade personer sålunda i många fall torde vara berättigade till tilläggspension jämte dyrtidstillägg därå och förstärkning av pensionen, lärer det dock icke kunna bestridas, att en förbättring av deras ekonomiska ställning är synnerligen önskvärd. Förevarande spörsmål torde också komma att beaktas vid socialvårdskommitténs utredningsarbete. Emellertid lärer åtskillig tid dröja innan resultatet av socialvårdskommitténs arbete i denna del kan komma att bliva föremål för ställningstagande från statsmakternas sida. På grund härav vill utskottet föreslå riksdagen att hos Kungl. Maj:t hemställa om utarbetande av förslag till en provisorisk förbättring av blindhetsersättningarna. Denna utredning bör kunna bedrivas så skyndsamt, att förslag i ämnet kan föreläggas innevarande års riksdag. Utredningen bör givetvis icke föregripa den slutliga utformningen av bestämmelserna angående de förmåner, som komma att utgå till de blindas av allmänna medel.

På hemställan av utskottet avlät riksdagen den förut omnämnda skrivelsern den 3 mars 1945, nr 44.

För närvarande åt de blindas utgående ersättningar.

Antalet personer, vilka åtnjuta blindhetsersättning, uppgår för närvarande till omkring 3 200. Av dem som åtnjuta blindhetsersättning erhålla enligt en av pensionsstyrelsen företagen stickprovsundersökning omkring 900 personer, eller ungefär 28 procent, därjämte tilläggspension eller invalidunderstöd. Antalet blindas med blindhetsersättning, vilka ingått äktenskap med varandra och anmält detta till styrelsen, torde uppgå till inemot 200. Av dem torde ungefär en femtedel åtnjuta tilläggspension eller invalidunderstöd.

Såsom förut nämnts utgör blindhetsersättningens grundbelopp 500 kronor för år, varå utgår dyrtidstillägg med 208 kronor om året. För närvarande uppgår alltså blindhetsersättning med tillägg till 708 kronor om året eller 59 kronor i månaden.

För blindas, som åtnjuta grund- eller avgiftspension och därjämte tilläggspension, utgöra grund- och avgiftspensionerna, räknat något i underkant, i genomsnitt 65 respektive 15 kronor om året. Med hänsyn till tilläggspensionens maximibelopp i de olika ortsgrupperna erhålla alltså sådana blindas folkpension med i respektive ortsgrupper 315, 415 och 515 kronor med avdrag i enlighet med vad förut nämnts på grund av vederbörandes egen inkomst.

Med hänsyn tagen till de sålunda angivna förutsättningarna beträffande folkpensionens maximibelopp och inkomstens beräkning har pensionsstyrelsen i sin förutnämnda skrivelse den 9 april 1945 lämnat en uppställning i tabellform, utvisande det sammanlagda belopp av blindhetsersättning och folkpension, alla tillägg inberäknade, som tillkommer *dels* ogift person, som

ej har annan inkomst än nämnda förmåner, *dels* makar, av vilka den ene har blindhetsersättning och folkpension men saknar annan inkomst, och den andre, som förutsättes vara under 60 år, saknar varje inkomst, *dels* makar, av vilka endast den ene har blindhetsersättning men som båda ha folkpension och i övrigt sakna inkomster, *dels ock* makar, vilka båda ha blindhetsersättning och folkpension och som sakna andra inkomster än dessa förmåner (tabell I).

Tabell I.

Blindhetsersättning och folkpension enligt nu gällande regler.

	Ortsgrupp 1 Kr.	Ortsgrupp 2 Kr.	Ortsgrupp 3 Kr.
Ogift person	1 098	1 231	1 365
Makar, endast en har blindhetsers. och folkpension; den andre har ej fyllt 60 år	1 215	1 348	1 493
Makar, en har blindhetsers.; båda ha folkpension	1 721	1 988	2 278
Makar, båda ha blindhetsers. och folkpension ..	2 096	2 362	2 630

Till jämförelse har pensionsstyrelsen i en annan tabell (tabell II) lämnat en sammanställning av de enligt nu gällande bestämmelser utgående folkpensionsbeloppen, dyrtidstillägg och provisoriska förstärkningar medräknade, *dels* för ogift person och *dels* för makar. I båda fallen förutsättes att vederbörande icke har egen inkomst. Folkpensionen har utan tillägg antagits uppgå till 315, 415 och 515 kronor i de olika ortsgrupperna.

Tabell II.

Högsta folkpension enligt nu gällande regler.

	Ortsgrupp 1 Kr.	Ortsgrupp 2 Kr.	Ortsgrupp 3 Kr.
Ogift person	590	723	873
Makar, båda ha folkpension	1 080	1 347	1 645

Slutligen har pensionsstyrelsen i ännu en tabell (tabell III) lämnat en uppställning, utvisande beloppet av a) blindhetsersättning och b) folkpension samt c) summan av samtidigt utgående blindhetsersättning och folkpension under olika tidsperioder. Tabellen avser ogift person, som åtnjuter avgiftspension med 15 kronor om året men därutöver inga andra inkomster än de nyss angivna, och visar i vilken omfattning blindhetsersättning och folkpension förbättrats sedan år 1935, då förordningen om blindhetsersättning trädde i kraft. Uppgifter för tidigare år än 1938, då tilläggs pensioner och invalidunderstöd icke voro dyrortsgraderade, ha införts i kolumnerna för ortsgrupp 1.

Tabell III.

Beloppet av blindhetsersättning och folkpension under olika tidsperioder.

a) Blindhetsersättning.

Period (kalender- eller budgetår)	Kr.
1935.....	500
1941.....	625
1943/44	708

b) Folkpension.

Period (kalender- eller budgetår)	Ortsgrupp 1 Kr.	Ortsgrupp 2 Kr.	Ortsgrupp 3 Kr.
1935.....	(240 (man) 225 (kv.))		
1937.....	315		
1938.....	315	415	515
1941.....	394	519	644
1943/44	464	589	730
1944/45	590	723	873

c) Blindhetsersättning och folkpension.

Period (kalender- eller budgetår)	Ortsgrupp 1 Kr.	Ortsgrupp 2 Kr.	Ortsgrupp 3 Kr.
1935.....	515		
1937.....	535		
1938.....	535	635	735
1941.....	669	794	919
1943/44	984	1 109	1 234
1944/45	1 098	1 231	1 365

Pensionsstyrelsens förslag.

Pensionsstyrelsen framhåller i sin förut berörda skrivelse den 9 april 1945 till en början, att den av dyrtiden föranledda höjningen av blindhetsersättningarna hållit jämna steg med motsvarande höjning av folkpensioner och invalidunderstöd. Däremot saknade blindhetsersättningarna motsvarighet till de från och med innevarande budgetår å tilläggs-pensioner och invalidunderstöd utgående provisoriska förstärkningarna, motsvarande ett månadsbelopp av utgående folkpension eller invalidunderstöd jämte ett fast belopp om 100 eller 50 kronor. Under sådana förhållanden låge det enligt pensionsstyrelsens mening närmast till hands att utforma en provisorisk förbättring av blindhetsersättningarna efter mönster av de provisoriska förstärkningarna av tilläggs-pensioner och invalidunderstöd.

Pensionsstyrelsen fortsätter:

Anledningen till att de provisoriska förstärkningarna å tilläggs-pensioner och invalidunderstöd bestämts att utgå med högre belopp för ogifta och

vissa gifta personer än för andra har i stort sett varit att man velat undvika, att makar som båda ha tilläggs pension eller invalidunderstöd bli överkompenserade i förhållande till ensamstående personer, vilkas levnadskostnader förutsatts i allmänhet vara större än hälften av sammanlagda levnadskostnaderna för äkta makar. Med åberopande av samma skäl skulle man kunna tänka sig att en provisorisk förbättring av blindhetsersättningarna differentierades bland annat efter den blindes civilstånd. De skäl som skulle tala för en sådan differentiering ha emellertid ej samma styrka i fråga om blindhetsersättningar, enär dessa utgå utan sådan jämförelsevis sträng behovsprövning som tilläggs pensioner och invalidunderstöd. Då härtill komma vissa praktiska olägenheter av en differentiering av förbättringen efter civilstånd och andra personliga förhållanden — vilka olägenheter dock icke äro av natur att i och för sig utgöra hinder för en sådan anordning — bör enligt pensionsstyrelsens mening en differentiering efter dylika grunder icke komma till stånd.

På sätt redan antytts komma till blindhetsersättning berättigade personer, som beviljats tilläggs pension eller invalidunderstöd, i åtnjutande av provisoriska förstärkningar av sistnämnda förmån. Det kan givetvis under sådana förhållanden diskuteras, huruvida dessa blinda jämväl böra erhålla provisorisk förbättring av till dem utgående blindhetsersättningar eller om de eventuellt böra erhålla sådan förbättring med lägre belopp än övriga blinda. Härtill må emellertid framhållas att, eftersom blindhetsersättningen utgör en av behovsprövning i stort sett oberoende lytesersättning, torde de blinda som jämväl åtnjuta tilläggs pension eller invalidunderstöd i allmänhet vara ekonomiskt sämre ställda än blinda som åtnjuta enbart blindhetsersättning. Vid sådant förhållande synas övertvägande skäl tala för att, om provisorisk förbättring av blindhetsersättningar skall utgå, den med samma belopp tillerkännes alla blinda som åtnjuta blindhetsersättning.

Pensionsstyrelsen påpekar att av tabellerna I och III framginge, att de blindas ställning under senare år förbättrats och att de ekonomiskt sämst ställda blinda numera av det allmänna erhöles betydande förmåner i form av blindhetsersättning och folkpension eller invalidunderstöd. Även med hänsyn härtill syntes emellertid, om en förbättring skulle ske, densamma knappast kunna sättas lägre än det fasta belopp av 100 kronor som för närvarande utginge som provisorisk förstärkning till ogifta tilläggs pensionärer. Huruvida ett dylikt tillägg jämte redan nu utgående förmåner kunde innebära ett föregripande av det slutliga ställningstagandet till frågan om storleken av det allmännas understöd till icke arbetsföra blinda eller till hjälplösa personer i allmänhet undandrog sig pensionsstyrelsens bedömande.

Pensionsstyrelsen anför vidare att det ur utbetalningssynpunkt syntes lämpligt att det ifrågasatta beloppet avrundades så att det bleve jämnt delbart med 12. Vid avrundning uppåt komme beloppet att utgöra 108 kronor. Blindhetsersättning jämte tillägg skulle med en sådan förbättring komma att uppgå till 816 kronor om året eller 68 kronor i månaden. Den sålunda föreslagna förbättringen syntes lämpligen böra benämnas provisorisk förstärkning av blindhetsersättningar. Pensionsstyrelsen har vid sin skrivelse

fogat ett i enlighet med det av styrelsen anförda upprättat utkast till förordning i ämnet.

Slutligen framhåller pensionsstyrelsen att, då en förstärkning av blindhetsersättningarna, om särskilda åtgärder icke vidtoges, torde komma att räknas som inkomst enligt lagen om folkpensionering, den föreslagna förstärkningen för de omkring 900 blinda, som förutom blindhetsersättning uppbure folkpension eller invalidunderstöd, i realiteten skulle komma att minskas med i regel 72 kronor för ogift och 36 kronor för gift person genom motsvarande minskning av pensionen respektive invalidunderstödet. Ville man ernå den förut angivna förbättringen för samtliga blinda, torde statsmakterna lämpligen böra uttala, att provisorisk förstärkning av blindhetsersättning tills vidare icke borde anses utgöra inkomst enligt 7 § lagen om folkpensionering.

I följande tabell (tabell IV) lämnas för de kategorier och under de förutsättningar i övrigt, som avses i tabell I, uppgifter om de belopp, var till blindhetsersättning och folkpension sammanlagt komma att uppgå, om pensionsstyrelsens förslag genomföres.

Tabell IV.

Blindhetsersättning och folkpension enligt nu gällande regler jämte provisorisk förstärkning å 108 kr. av den förra förmånen. Förstärkningen räknas icke som inkomst enligt 7 § lagen om folkpensionering.

	Ortsgrupp 1 Kr.	Ortsgrupp 2 Kr.	Ortsgrupp 3 Kr.
Ogift person	1 206	1 339	1 473
Makar, endast en har blindhetsers. och folkpension; den andre har ej fyllt 60 år	1 323	1 456	1 601
Makar, en har blindhetsers.; båda ha folkpension ..	1 829	2 096	2 386
Makar, båda ha blindhetsers. och folkpension ..	2 312	2 578	2 845

I fråga om *kostnaderna* för förslagens genomförande framhåller pensionsstyrelsen att, då såväl blindhetsersättningarnas grundbelopp som därå utgående dyrtidstillägg helt bekostades av statsmedel, även kostnaden för den föreslagna provisoriska förstärkningen borde helt stanna å statsverket. Den årliga kostnaden vid det ifrågasatta årsbeloppet 108 kronor kunde uppskattas till i runt tal 350 000 kronor.

Yttrandena över pensionsstyrelsens förslag.

Socialstyrelsen anför i sitt yttrande över pensionsstyrelsens förslag följande:

Det torde få anses vara fullt berättigat, att en provisorisk förbättring av blindhetsersättningarna kommer till stånd med hänsyn till att provisoriska förstärkningar nu utgå å tilläggspensioner och invalidunderstöd. Det synes

ock vara skäligt, att, som pensionsstyrelsen har föreslagit, förbättringen utgår med ett visst årligt belopp, lika för alla som åtnjuta blindhetsersättning. Det föreslagna beloppet, 108 kronor, torde få anses lämpligt avpassat med hänsyn till de förstärkningar, som utgå å tilläggs pensionerna.

Socialstyrelsen förklarar i anslutning till det sagda att förslaget i övrigt icke föranleder någon erinran från styrelsens sida.

Socialvårdskommittén meddelar att förslaget ej föranlett erinran från kommitténs sida.

Föredragande departementschefen.

En förbättring av de blindas ekonomiska ställning är givetvis synnerligen önskvärd. Svårigheten att åstadkomma en dylik förbättring ligger väsentligen däri, att ersättningsreglerna lätteligen kunna komma att föregripa det slutliga ställningstagandet till frågan om storleken av det allmännas understöd till icke arbetsföra blindas eller hjälplösa personer i allmänhet. Sedan årets riksdag hemställt om förslag till provisorisk förbättring av blindhetsersättningarna, har emellertid pensionsstyrelsen, på uppdrag av Kungl. Maj:t, framlagt förslag till en sådan förbättring, vilket lämnats utan erinran av bl. a. den sakkunniginstans som närmast har att svara för översynen av socialvården i landet, nämligen socialvårdskommittén. Nyssberörda förslag, för vilket en närmare redogörelse lämnats i det föregående, innebär att å blindhetsersättning skall utgå en provisorisk förbättring efter mönster av de provisoriska förstärkningarna av tilläggs pensioner och invalidunderstöd. Här ifrågavarande förstärkning skall dock utgå utan hänsyn till vederbörandes civilstånd samt för alla därtill berättigade utgöra ett lika stort belopp, nämligen 108 kronor för år. Om hänsyn tages jämväl till det för nästkommande budgetår av Kungl. Maj:t föreslagna dyrtidstillägget skulle den sammanlagda blindhetsförmånen för nämnda budgetår komma att uppgå till 816 kronor eller till 68 kronor i månaden.

Då det sålunda av pensionsstyrelsen framlagda förslaget synes innebära en med hänsyn till rådande förhållanden väl avpassad, skälig ekonomisk förbättring för ifrågavarande klientel, vill jag förorda att förslaget föreläggas riksdagen. Det av pensionsstyrelsen utarbetade utkastet till förordning om provisorisk förstärkning av blindhetsersättningar torde i allt väsentligt kunna godtagas. Förstärkningsbeloppet, som i pensionsstyrelsens författningsutkast anknytits till kalenderåret, torde dock böra hänföras till budgetåret. I anslutning till vad pensionsstyrelsen därom anfört vill jag slutligen uttala, att förevarande förstärkningsbelopp tills vidare vid tillämpning av 7 § lagen om folkpensionering icke bör anses utgöra inkomst.

Kostnaderna för de provisoriska förstärkningarna torde, liksom själva blindhetsersättningarna, böra utgå helt av statsmedel. I enlighet med pensionsstyrelsens beräkningar synas kostnaderna för nästkommande budgetår — förstärkningarna förutsättas skola utgå för tiden från och med den 1 juli

1945 — böra beräknas till 350 000 kronor. För täckande av dessa kostnader torde, i likhet med vad som skett beträffande de provisoriska förstärkningarna av tilläggspensionerna och invalidunderstöden, ett särskilt anslag av förslagsanslags natur böra upptagas under femte huvudtiteln.

Under åberopande av vad i det föregående anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels antaga inom socialdepartementet upprättat förslag till förordning om provisorisk förstärkning av blindhetsersättningar,

dels ock till Provisorisk förstärkning av ersättning åt blinda för budgetåret 1945/46 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av ..... kronor 350 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

N. O. Aurelius.